Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Muistio

06.11.2019

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto, kysymykset sisäministeri Ohisalolle

Hallinnonalan kipupisteet TAE2020:ssä.

Hallitus panostaa vuoden 2020 talousarviossa sisäiseen turvallisuuteen ja maahanmuuttoon.

Hallitus esittää vuoden 2020 talousarviossa sisäministeriön pääluokkaan yhteensä 1,519 mrd. euroa, mikä on n. 22,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen oikeusvaltio Suomi, turvallisuuden tunteen vahvistuminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Sisäministeriön hallinnonalan määrärahoilla toteutetaan hallitusohjelman tavoitteita ja huolehditaan viranomaisten ydintoiminnoista ja tarvittavasta suorituskyvystä.

Hallinnonalan määrärahoista poliisitoimen osuus on 53,7 %, rajavartiolaitoksen 17,6 %, maahanmuuton 13,5 %, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan 4,9 % ja hallinnon (sisältäen EUSA-rahastot ja arvonlisäverot) 10,3 %.

Hallinnonalan merkittävimmät kipupisteet vuoden 2020 talousarvioesityksessä liittyvät toimitiloihin, ICT-järjestelmiin ja kaluston korjausvelkaan. Sisäministeriön hallinnonalan virastojen toimitilojen huomattaviin ja laaja-alaisiin sisäilmaongelmiin ja kiinteistöjen peruskorjauksista aiheutuviin Senaatin vuokrankorotuksiin ei ole myönnetty tarvittavaa rahoitusta.

Sisäministeriön hallinnonala on hyvin henkilöstöpainotteinen. Vaikka määrärahalisäyksiä on jo tehtykin sekä edellisten että nykyisen hallituksen päätöksillä, edellisten hallitusten tekemät säästötoimenpiteet aiheuttavat tilanteen, jossa useampikin virasto joutuu sopeuttamaan toimintaansa ja henkilömääräänsä alenevaan kehystasoon, jos lisärahoitusta ei saada ns. kiinteistä kuluista kuten toimitilamenoista ja pakollisista ICT-menoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Toimintaa on jouduttu tehostamaan kaikilla hallinnonalan sektoreilla viime vuosina merkittävästi alenevista kehyksistä johtuen. Tämä on johtanut kalustoinvestointien karsimiseen ja kaluston käyttöiän pidentämiseen. Kalusto on erityisesti poliisitoimen ja raja- ja merivalvonnan osalta merkittävässä asemassa. Nykyaikainen, toimiva ja turvallinen kalusto on myös työturvallisuuteen vaikuttava asia. Kaluston ikääntyminen aiheuttaa jo nykyisellään myös korjaus- ja käyttökulujen kasvamisen.

<u>Hallinto</u>

Ministeriön toimintamenoihin kohdistuu vuonna 2020 menopaineita erityisesti pelastustoimen ja varautumisen johtamiseen ja ohjaukseen liittyen. Pelastustoimen keskeisenä tavoitteen on

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

uudistaa ja vahvistaa toimialan ohjausta ja johtamista ja tämä edellyttäisi ministeriön näissä tehtävissä toimivan henkilömäärän nostamista. Myös sisäisen tarkastuksen resurssointia joudutaan ministeriössä nostamaan liittyen EU:n EUSA-rahastojen tarkastusviranomaistoimintaa koskeviin huomioihin ja vaatimuksiin.

Poliisi

Poliisin osalta kipupisteenä ovat toimitilamenot, nousevat ICT-menot ja poliisimiesten määrän nostamisen edellyttämät muut menot, kuten kalustomenot ja varustaminen. Näitä on avattu tarkemmin kohdassa 1.

Rajavartiolaitos

Rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseksi Rajavartiolaitos esitti 12,4 milj. euron määrärahalisäystä vuodelle 2020. Hallituksen esitys sisältää vain 1,3 milj. euron lisäyksen, joten määräraha ei lisäyksistä huolimatta riitä nykyisen toimintatason ja suorituskyvyn ylläpitämiseen. Erityisesti kasvavien kiinteistö- ja ICT-menojen vuoksi Rajavartiolaitoksella on kehyskaudelle yli 10 milj. euron sopeuttamistarve, mikä käytännössä merkitsee henkilöstömäärän pienentämistä, hankintojen karsimista sekä valvontatoiminnan ja näkyvyyden vähenemistä raja- ja merialueella.

Rajavartiolaitos esitti välttämättömien toimitilojen peruskorjausten käynnistämiseksi ja niistä aiheutuvien Senaatti-kiinteistöjen vuokrankorotusten kattamiseksi vuodelle 2020 4,8 milj. euron lisämäärärahaa. Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan sisälly vuokratilojen korjausvelan poistamiseen esitettyä lisäystä. Turvallisten ja terveellisten toimitilojen turvaaminen henkilöstölle edellyttäisi kehyskaudella n. 5 milj. euron vuosittaista lisäystä Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Rajavartiolaitos on esittänyt vuoden 2020 talousarvioesityksen täydennyksessä toimintamenojen lisäystä noin 7 milj. euroa. Lisärahoitusta tarvitaan Senaatti-kiinteistöjen vuokratilojen välttämättömien peruskorjausten suunnittelukustannuksiin ja toimitilaturvallisuuden parantamiseen. Lisäksi mahdollinen sopimukseton Brexit edellyttää lisärahoitusta sujuvan rajanylitysliikenteen turvaamiseksi Helsinki-Vantaan ja Lapin alueen lentoasemilla.

Vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 15 milj. euroa Rajavartiolaitoksen maa- ja merirajan teknisten valvontajärjestelmien korvausinvestointeihin. Esitetyllä määrärahalla kyetään aloittamaan valvontajärjestelmien uusiminen, mutta tämä edellyttää hallitusohjelman mukaisesti n. 35 milj. euron lisärahoitusta kehyskauden aikana. Uudistamalla nykyiset tekniset valvontajärjestelmät vähennetään tarvetta korvata vanhentuvaa tekniikkaa lisähenkilöstöllä.

Rajavartiolaitoksen kaksi valvontalentokonetta saavuttaa 30 vuoden käyttöiän 2025. Korkea käyttöikä alentaa koneiden käyttöastetta ja nostaa käyttökustannuksia, joten Rajavartiolaitos on käynnistänyt selvityksen suorituskyvyn korvaamiseksi. Selvityksessä on todettu, että taloudellisin ja toimintavarmin vaihtoehto on kahden uuden kiinteäsiipisen lentokoneen hankinta. Selvityksen yhteydessä tehdyssä markkinakartoituksessa on selvinnyt, ettei Dornier-valvontalentokonetta vastaavaa, vaatimukset täyttävää lentokonetta ole saatavilla. Käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi jää hankkia kaksi nykyistä suurempaa lentokonetta. Kokonaiskustannuksiksi vuosille 2021 - 2023 arvioidaan yhteensä 60 milj. euroa.[1] Tarvittavaa suorituskykyä ei pystytä ylläpitämään vain yhden

[1] Aikaisempi 40 milj. euron kustannusarvio perustui Dornieria vastaavan koneen hankintaan.

koneen hankinnalla. Merialueen valvonnan, meripelastuksen ja merellisen ympäristövahinkojen torjunnan keskeisen kansallisen suorituskyvyn ylläpitämiseksi tarvitaan vuonna 2020 päätös tilausvaltuudesta ja tarvittavista määrärahoista.

Rajavartiolaitoksella on tällä hetkellä neljä vartiolaivaa, joista kolme ei enää täytä tämän päivän vaatimuksia. Rajavartiolaitos on siten varautunut korvaamaan kolme vanhentunutta käyttöikänsä päässä olevaa vartiolaivaa kahdella uudella vartiolaivalla vuosina 2022 - 2026. Hankinnan valmistelun sujuvan ja taloudellisen etenemisen varmistamiseksi laivojen suunnittelu tulisi tehdä vuosina 2020 - 2022 ja tätä tarkoitusta varten Rajavartiolaitokselle tulisi osoittaa 5 milj. euron suunnitteluraha vuodelle 2020. Uusien laivojen käyttöönoton viivästyminen lisää merkittävästi nykyisen elinkaarensa lopussa olevan kaluston ylläpitokustannuksia.

Teknisen valvontajärjestelmän uusiminen sekä vartiolaivojen korvaaminen ovat kaksi keskeistä hanketta, joissa uusien ja ympäristöystävällisten innovaatioiden ja teknologian avulla voidaan vähentää Rajavartiolaitoksen hiilijalanjälkeä. Uusilla teknisillä ratkaisuilla voidaan vähentää myös elinkaarikustannuksia ja siten tukea kestävää kehitystä.

Pelastustoimi

Pelastustoimen ja Hätäkeskuslaitoksen osalta kipupisteet liittyvät hätäkeskustietojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon sekä Pelastusopiston toiminnan tason turvaamiseen.

Pelastusopiston toiminnan turvaamiseksi esitetty 2,0 milj. euron rahoitus ja Hätäkeskuslaitoksen Erican järjestelmän kehittämiseen esitetyt määrärahat (2,0 milj. euroa vuodelle 2020 ja vuotuinen 1,3 milj. euron lisäys vuosille 2021-2023). Hallitusohjelman mukainen 2,5 milj. euron lisäys hätäkeskuspäivystäjäresurssien turvaamiseen myöhennettiin sisäministeriön esitykseen nähden siten, että lisäys on 1,0 milj. euroa vuonna 2020 ja suurenee 0,5 milj. eurolla vuodessa ja on 2,5 milj. euroa vuonna 2023.

Pelastusopisto on jo useiden vuosien ajan tehostanut toimintaansa ja virasto ei enää kykene toiminnan tehostamisen keinoin saavuttamaan taloudellista tasapainoa. Menopaineita luovat pelastaja- ja hätäkeskuspäivystäjien koulutusmäärien laadullinen ja määrällinen kehittäminen. Myös pelastuskaluston investointitarpeet kasvavat merkittävästi tulevalla vuosikymmenellä. Pelastusopiston investointitarpeet ovat kumuloituneet aikaisempien vuosien taloudellisesta tilanteesta, jossa investointeja on jouduttu lykkäämään vuosi toisensa jälkeen eteenpäin. Pelastusopiston raskaan ja muun pelastuskaluston käyttöiät on kasvatettu kaluston käyttöikiin nähden ehdottomaan maksimiin. Pelastusopiston vuoden 2020 bruttomenoista noin 45 % muodostuu henkilöstömenoista, noin 20 % toimitilakuluista, noin 25 % palvelujen ostoista aiheutuvia menoja ja noin 15 muista kuluista.

Hätäkeskuslaitoksen menopaineet aiheutuvat pääosin uuden hätäkeskustietojärjestelmän (ERICA) ylläpitokuluista ja järjestelmän kehittämisestä. Kehittämistyöllä turvataan hätäkeskustoiminta kaikissa tilanteissa. Järjestelmän ylläpitokuluihin on sitouduttu vuosiksi eteenpäin, joten Hätäkeskuslaitoksen on sopeutettava henkilöstökulut käytössä oleviin määrärahoihin. Hätäkeskuslaitoksen vuoden 2020 bruttomenoista noin 60 % muodostuu henkilöstömenoista, noin 30 % palvelujen ostoista ja noin 10 % toimitilamenoista ja muista menoista.

Maahanmuuttohallinto

Maahanmuuttoviraston päätöksentekoresurssien turvaamiseen on lisätty rahoitusta vuodelle 2020 10 milj. euroa ja turvapaikkahakemusten ruuhkan purkuun 3 milj. euroa. Maahanmuuttovirastolla on edelleen menopaineista vuoden 2020 talousarviossa erityisesti UMA-järjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviin menoihin, digitalisaation edistämiseen ja UMA-

järjestelmän kehittämiseen ja lupaprosessien automatisaation kehittämiseen liittyviin menoihin yhteensä 7,6 milj. euroa. Tämän lisäksi toimitiloihin liittyviä menopaineita on noin 0,9 milj. euroa ja turvapaikkapuhuttelujen ja kuulemisten tallennusjärjestelmän uusimiseen liittyen.

1. Poliisitoimen toimintamenojen riittävyys

- Miten poliisin toimitilojen kustannusnousu on huomioitu TAE 2020 ja JTS? Poliisihallituksen mukaan Poliisihallituksen ja Senaattikiinteistöjen tuottaman pitkänaikavälin toimintasuunnitelman piti toimia poliisin kehysehdotuksen pohjana (Poha lausunto s. 19 (23)).
- Tarvitaanko poliisin operatiivisen toiminnan välttämättömiin kalusto- ja välineistöhankintoihin lisärahoitusta noin 10 milj. euroa (Poha lausunto s. 7 (23)) ja miten ajoneuvojen yli 13 milj. euron korjausvelka (Poha lausunto s. 17 (23)) on tarkoitus hoitaa?

Vuoden 2020 talousarviossa poliisille esitetään 7,5 milj. euron lisämäärärahaa poliisimiesten määrän nostamiseksi 7 500 htv:n tasolle vuoteen 2023 mennessä. Määräraha kasvaa asteittain 18 milj. euroon vuonna 2023. Pysyvinä vuosittaisina lisäyksinä kehyskaudella poliisille on osoitettu seuraavat erät: lähiöpoliisit ja poliisin ennalta estävä toiminta 2,5 milj. euroa, poliisin toiminta palvelutason kannalta haasteellisilla ja harvaanasutuilla alueilla 3,3 milj. euroa, TUVE-menojen kasvu 2 milj. euroa ja nettipoliisitoiminnan vahvistaminen 1,9 milj. euroa.

Toimintaympäristön muutokset, uudet lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet sekä poliisitoiminnan kustannusten hintatason nousu aiheuttavat kuitenkin suuria haasteita poliisin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnittelulle. Kustannuspainetta kohdistuu erityisesti poliisin toimitilakuluihin, ICT-menoihin ja myös ajoneuvoihin. Poliisihallitus on arvioinut, että poliisin ei-harkinnanvaraisten ICT- ja toimitilamenojen toteutuminen ennakoidulla tavalla tulee tarkoittamaan poliisimiesten htv-määrän huomattavaa vähennystarvetta. Htv-määrän säilyttäminen tavoitetasolla 7 500 edellyttäisi noin 25 milj. euron lisämäärärahaa vuonna 2023.

Poliisin pitkän aikavälin toimitilasuunnitelma (ns. tiekartta) toimii pohjana poliisin määrärahaesityksille. Suunnitelmaan sisältyvien hankkeiden lisävuokrien arvio on Senaatilta saadun tiedon mukaan noin 27 milj. euroa. Tilakustannusten nousuun on haettu rahoitusta tiekartan mukaisesti vv. 2020-2023 talousarvio- ja kehysesityksissä. Kehyspäätöksessä rahoitusta osoitettiin seuraavasti: 1,5 milj. euroa v. 2020, 3 milj. euroa v. 2021, 4,5 milj. euroa v. 2022 ja 6 milj. euroa v. 2023. Lisämäärärahatarve on yli 20 milj. euroa v. 2023.

PORA III- uudistuksen yhteydessä poliisiyksiköiden lukumäärää pienennettiin ja siirryttiin enenevässä määrin liikkuvaan toimistoon, jossa poliisiautosta käsin hoidetaan tehtävät mahdollisimman valmiiksi käymättä välillä poliisiasemalla. Samalla poliisin näkyvyys ja hälytysvaste paranevat. Em. syistä ajoneuvojen käyttöaste on noussut ja ajokilometrejä kertyy aikaisempaa nopeammin. Myös tekniikka on kehittynyt merkittävästi.

Poliisin peruskaluston ylläpitoon on budjetoitu noin 9 milj. euroa vuodessa ja siihen tarvittaisiin noin 15 milj. euroa. Kalustohankinnoissa on tärkeää huomioida myös operatiivisen henkilöstön määrän kasvu. Kaikkiaan lisämäärärahan tarve (ylläpito, vaihtovelka, htv-määrän lisäyksen vaikutus) on noin 10 milj. euroa vuodessa.

Mikäli poliisin kalustohankintoihin ei osoiteta lisärahoitusta, tarkoittaa se ajoneuvokaluston osalta joko 1) operatiivisen ajoneuvokalustomäärän tuntuvaa vähentämistä sekä entistä tiukempaa kaluston keskittämistä, mikä taas heikentää operatiivista toimintaa ja siten mm. kansalaisten avunsaantia tai 2) rahoituksen keskittämistä poliisitoiminnan kannalta kriittisin

ajoneuvotarpeisiin tai kulkuneuvojen tyyppien vaihtamista edullisempiin. Tämä tarkoittaa sitä, että nykykaluston jakaumaa ja tyyppiluokkia tullaan tarkastelemaan erittäin kriittisesti, käyttäen painoarvona pelkästään ajoneuvojen hankintahintaa eikä toiminnallista tarvetta tai turvallisuusnäkökohtia.

2. Rajavartiolaitoksen toimintamenojen riittävyys sekä henkilöstöresurssitilanne ml. itärajan valvontaresurssien tilanne

Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin vuoden 2020 talousarviossa esitetään 1,3 milj. euron lisäystä rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseen. Määrärahalisäys on merkittävästi pienempi kuin esitettiin. Rajavartiolaitos ei kykene voimassa olevilla määrärahakehyksillä ylläpitämään suorituskyvyn nykyistä tasoa, vaan se edellyttäisi pysyvää tasokorotusta (vuodelle 2020 tarve noin 15 milj. euroa). Suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseen tarvittava lisärahoituksesta sisältää henkilöstökulujen lisäksi nousevista toimitilamenoista, ICT-menoista, alus- ja kuljetusvälinemenoista sekä pienvarustamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Vuonna 2018 pidetyssä Schengen-tarkastuksessa itärajan valvontaresurssien arvioitiin olevan liian vähäiset; henkilöstöä ja partiointia tulisi lisätä. Itärajan valvontaresursseihin on saatu viime vuosina lisäresursseja ja Rajavartiolaitoksen omin toimenpitein rajatarkastuksista on siirretty henkilöstöä maastorajan valvontaan. Toimenpiteistä huolimatta itärajan valvontaresurssit ovat edelleen alimitoitetut.

Rajavartiolaitoksen tavoitteena on turvata 2900 henkilötyövuoden taso. Vuoden 2019 toteutuman arvioidaan olevan noin 2800 HTV:tä ja vuoden 2020 osalta päästään jo lähelle tavoitetasoa (arvio 2870). Suorituskyvyn turvaamiseksi tulee kyetä ylläpitämään 2900 HTV-vahvuus. Kasvava henkilöstömäärä kohdistuu kuitenkin pääosin muihin tehtäviin kuin itärajan valvontaan, esimerkiksi rajatarkastuksiin, EU-velvoitteisiin ja EU:n pysyviin rajavartiojoukkoihin. Ilman määrärahalisäystä rajavartiolaitoksen on vähennettävä henkilöstöään. Arvio vähennystarpeesta on noin 300 henkilöä.

Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) alaisuuteen perustetaan vuodesta 2021 alkaen pysyvät joukot, joiden tavoitevahvuus on 10 000 rajavartijaa. Jäsenmailla on velvollisuus asettaa henkilöstöä Frontexin käyttöön vuoden 2021 alusta lukien. Hallituksen esitys sisältää Suomen velvoitteiden toimeenpanemiseksi 790 000 euron määrärahan vuodelle 2020 Rajavartiolaitoksen esityksen mukaisesti. Kehyskaudella Eurooppalaisen raja-ja merivartioston pysyvien joukkojen menoihin varataan vuosittain n. 4 milj. euroa.

Rajavartiolaitoksella on myös kalustoon liittyviä kriittiset investointitarpeita, joiden rahoittamisesta tarvitaan pikaisesti päätöksiä, jotta hankinnat saadaan käynnistettyä. Näitä on avattu tarkemmin kohdassa 6.

3. Valiokunta lisäsi vuoden 2019 talousarvioon pelastustoimen määrärahoihin 500 000 euroa hätäkeskuspäivystäjien koulutukseen momentille 26.30.01. Miten määräraha on käytetty/käytetään?
(Valiokunnalle kerrottiin, että jos koulutusmäärää nostetaan vuonna 2020 tasolle 48 aloituspaikkaa (+16 opiskelijaa, 24+24) tarvitaan kehyslisäyksen päälle lisärahaa 530 000 euroa. Huom. vuonna 2019 tämä nosto ei onnistu, koska tammikuussa 2019 aloittavat opiskelijat on jo valittu.)

Pelastustoimen 500 000 euron määräraha on käytetty hätäkeskuspäivystäjien koulutusmäärän nostamiseen Pelastusopistolla siten, että vuonna 2019 aloitti kaksi hätäkeskuspäivystäjäkurssia (2

x 24 opiskelija) aiemman yhden sijasta. Hätäkeskuspäivystäjäopiskelijoiden määrä on tarkoitus pitää koko kehyskauden 48 aloittavan opiskelijan vuosittaisella tasolla.

Hätäkeskuslaitokselle hätäkeskuspäivystäjien palkkaamiseen on osoitettu vuoden 2020 talousarvioesityksessä 1 milj. euron määräraha edelliseen kehyspäätöksen sisältyneen 1,75 milj. euron lisäksi. Hätäkeskuspäivystäjäresursseja turvataan kehyskaudella osoittamalla siihen 1,5 milj. euroa vuodelle 2021 ja lisäämällä sen jälkeen rahoitusta asteittain 2,5 miljoonaan euroon kehyskauden lopussa vuonna 2023.

4. Maahanmuuttoviraston toimintamenojen riittävyys

Resurssit ja UMA –järjestelmän käyttömahdollisuudet vuoden 2020 talousarvion puitteissa.

Maahanmuuttoviraston käytössä oleva rahoituksen taso on ollut laskeva vuodesta 2018 lähtien. Syksyn budjettiriihessä näitä supistuksia lievennettiin vähentämällä Maahanmuuttoviraston kehyksen leikkauksia 13 milj. eurolla vuonna 2020. Lisämäärärahasta huolimatta rahoituksen taso laskee edelleen vuonna 2020 ja virasto joutuu hakemaan säästöjä taloustilanteen tasapainottamiseksi. Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien asioiden määrän arvioidaan sen sijaan kasvavan vuonna 2020. Arvio vireille tulevista asioista on 147 667 (arvio v. 2019: 146 009).

Maahanmuuttoviraston lupaprosesseja on kehitetty voimakkaasti, hakemuskäsittelyä on automatisoitu ja luotu valmiudet automaattiselle päätöksenteolle, mutta tehdyillä toimenpiteillä ei ole pystytty täysin vastaamaan kasvavaan hakemusmäärään (mm. opiskelu- ja työluvat). Vuoden 2020 täydentävässä talousarvioesityksessä on esitetty lisämäärärahaa UMA-järjestelmän välttämättömän ylläpidon sekä kehitystarpeiden rahoittamiseksi, jotta automaatiopilotit voidaan saada tuotantoon ja turvata päätöksenteon nopeuttamista automaation avulla niissä päätösasioissa, joissa hyödyt ovat saatavissa. Tähän liittyvä määrärahatarve on 7,6 milj. euroa. Automaation hyödyt alkavat realisoitua vähitellen muutosprojektien toteutuksen jälkeen, ja osa muutoksista edellyttää myös parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä olevan maahanmuuttohallinnon henkilötietolain hyväksymistä.

Vaikka lupaprosessien automatisointia edistetään, tarvitaan virastossa myös edelleen lisähenkilöstöä, jotta ruuhkautunutta hakemustilannetta saadaan purettua vuonna 2020. Lisäresurssitarve on 100 henkilöä vuonna 2020, jolloin virastossa olisi lähes vastaava henkilöstömäärä kuin vuonna 2019.

Tilannekatsaus työperäisen maahanmuuton hallinnon siirrosta TEMiin ja vaikutus nykyiseen Migrin henkilöstöön

Hallitus on käynnistänyt kunnianhimoisen työperäisen maahanmuuton kokonaisuudistuksen, joka tähtää merkittävään työllisyyden kasvuun. Työ- ja elinkeinoministeriön sekä sisäministeriön yhteistyönä on käynnistynyt valmistelu, jossa tarkastellaan hallitusohjelman kirjauksen mukaista, työperäisen maahanmuuton hallinnon siirtoa työ- ja elinkeinoministeriöön käsittelyn tehostamiseksi. Valmistelun aikana selvitetään prosessien kehittämisen edellyttämät vaikutukset lainsäädäntöön, ohjausjärjestelmään ja hallintoon. Tähän mennessä on selvitetty lähinnä lainsäädännön valmisteluvastuita ja ohjausjärjestelmää. Työvoiman maahanmuuton hallinnon siirto edellyttää vielä ratkaisuja, mitä tehtäviä tämä käytännössä koskee ja miten siirto tulee vaikuttamaan työntekoa koskevien oleskelulupien päätöksentekoon (MIGRI, TE-toimistot). Tämän jälkeen on mahdollista arvioida myös henkilöstövaikutuksia. Jos tehtävien siirron myötä arvioidaan vaikutusten ulottuvan myös Maahanmuuttoviraston henkilöstöön, on tämä valmistelu tehtävä huolellisesti. Valmistelussa vaikuttavuusarviointeineen on noudatettava normaalia

säädösvalmisteluprosessia. Välittömiä vaikutuksia Maahanmuuttoviraston henkilöstöön ei tällä hetkellä ole näköpiirissä.

5. Tilannekatsaus hallinnon alan kiinteistöissä ilmenneistä ongelmista ja niiden hoitamisesta sekä arvio TAE2020 riittävyydestä vuokrakustannuksiin. Miten JTS:ssä on huomioitu toimitilojen vuokrakustannusten nousu hallinnonalan eri sektoreilla?

Tällä hetkellä toimitiloihin kohdistuu huomattavia menojen lisäyksiä, joihin ei ole määrärahaa. Sisäministeriö on käynnistänyt toimitilahallinnon kehittämishankkeen, jossa selvitetään toimitilahallinnon yhteisiä tehostamismahdollisuuksia. Hankkeessa hyödynnetään Senaatin asiantuntijaa.

<u>Poliisi</u>

Poliisin toimitilojen uudistamiseen ja perusparannukseen tarvitaan merkittävä lisärahoitus kehyskaudella. Tilojen perusparannus-/muutostyöt ovat pakollisia eikä uusia tilahankkeita voida käynnistää ilman lisärahoitusta. Poliisin toimitiloista on tehty erillisselvitys ja toimintasuunnitelma yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa.

Vuoden 2019 toimitilakustannusten alustava budjettivaraus on noin 76 miljoonaa euroa. Nousua vuoteen 2018 nähden on 2,4 miljoonaa euroa. Vuosien 2020 - 2023 kehyspäätöksessä poliisi sai toimitiloihin rahoitusta seuraavasti: v. 2020: 1,5 milj. euroa, v. 2021: 3 milj. euroa, v. 2022: 4,5 milj. euroa ja v. 2023: 6 milj. euroa.

Toimitilakustannusten nousuun vaikuttavat:

- välttämättömien peruskorjaustoimenpiteiden toteuttaminen,
- vanhojen vuokrasopimusten uudistamien, jolloin vuokrataso muuttuu nykytasoa vastaavaksi,
- yllättävien toimitilajärjestelyjen vuoksi (esim. sisäilmaongelmien nopea yleistyminen, jonka seurauksena joudutaan etsimään nopealla aikataululla väistötilat) sekä
- uudisrakennusten vuokratasosta johtuen, jotka ovat korkeampia aikaisempiin vuokriin verraten.
- Lisäksi myös vapautensa menettäneiden tilojen peruskorjaukset vastaamaan CPT:n, Eduskunnan oikeusasiamiehen sekä pelastusviranomaisten vaatimuksia nostavat toimitilakustannuksia samoin kuin
- turvallisuustilanteen muutoksesta tehtävät turvallisuustasojen muutokset, jotka ovat välttämättömiä toteuttaa.

<u>Rajavartiolaitos</u>

Rajavartiolaitos esitti julkisentalouden suunnitelmaan vuosille 2020-2023 asteittain 5,8 milj. eurosta 11,3 milj. euroon nousevaa lisämäärärahaa Senaatti-kiinteistöjen korjausvelan aiheuttaman vuokrankorotuksen kattamiseen. Rajavartiolaitokselle osoitettiin 1 milj. eurosta 2 milj. euroon nouseva määräraha. Tämä on alle 18 % Senaatti-kiinteistöjen laskemasta tarpeesta, eikä osoitettu määräraha vastaa mitenkään turvallisen työympäristön minimivaatimuksia eikä julkisentalouden suunnitelmaan kirjattua sisäilmaongelmien nollatoleranssin tavoitetta valtiolla.

Pääosa Rajavartiolaitoksen kiinteistövarallisuudesta siirrettiin Senaatti-kiinteistöille 2008. Vuoden 2008 talousarviossa Eduskunta on edellyttänyt, että hallinnan siirron aiheuttamat kustannukset kompensoidaan Rajavartiolaitokselle.

Kiinteistövarallisuuden siirron jälkeen pääosaa peruskorjauksista ei ole kuitenkaan tehty eikä toimitilakustannusten nousua ole talousarvioissa huomioitu. Toimitilojen korjausvelka on kasvanut vuosi vuodelta.

Rajavartiolaitos on vähentänyt toimitilojaan vuosina 2008-2017 yli 40 %: a. Rajavartiolaitoksella ei ole juurikaan ollut mahdollisuutta vaikuttaa vuokriin, palvelutuotannon tehokkuuteen tai toimitilojen turvallisuusvaatimuksiin. Rajavartiolaitos on sitoutunut noudattamaan turvallisuusvaatimuksia.

Korjausten viivästymisen vuoksi Rajavartiolaitos on joutunut siirtämään 200 työntekijäänsä väistötiloihin, joissa ei ole sisäilmaongelmia. Lisäksi 130 työntekijää on väistötiloihin siirtymisen uhan alla. Rajavartiolaitoksen henkilöstöllä tulee olla käytössään toimintaan soveltuvat, turvalliset ja terveelliset toimitilat.

Senaatti-kiinteistöt on ilmoittanut, että se ei pysty tekemään omistajavastuulleen kuuluvia peruskorjauksia myöskään jatkossa ilman pääomavuokrankorotuksia.

Kohoavien kustannusten rahoitus Rajavartiolaitoksen toimintamenomäärärahoista ei ole mahdollista. Vuokrakustannuksen nousu vuoteen 2025 vastaisi 155 rajavartijan vähennystä. Teoreettisestikin tarkastellen vähennys ei olisi edes mahdollinen ilman irtisanomisia ja lomautuksia. Rajavartiolaitoksen henkilöstöä ei voida vähentää. Henkilöstö tarvitaan aikaisempien EU-velvoitteiden toimeenpanemiseksi, lentoasemien kasvavan rajanylitysliikenteen hallitsemiseksi ja itärajan perustason valvonnan turvaamiseksi.

Komission ja muiden jäsenmaiden Suomeen vuonna 2018 kohdistamassa Schengen-tarkastuksessa henkilöstömäärää itärajalla ja rajanylityspaikoilla pidettiin riittämättömänä (komission täytäntöönpanopäätös 3.4.2019/C(2019)450 final). Frontexin tekemä haavoittuvuusarviointi vahvistaa arvion. Suomi ei täytä tältä osin EU:n ulkorajavalvonnan kriteereitä. Komissio ja neuvosto seuraavat korjaustoimenpiteiden toteutusta.

Toimitiloja vähentämällä ei voida kattaa lisärahoitustarvetta. Rajavartiolaitos on vähentänyt toimitilojansa viimeisen 20 vuoden aikana alle puoleen. Niitä ei voi enää vähentää.

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan sekä maahanmuuttohallinnon toimitiloista aiheutuvat menopaineet ovat vähäisiä.